GREENPEACE

MAGAZÍN GREENPEACE ČESKÁ REPUBLIKA ZIMA 2020

TÉMA ČÍSLA

OCHRANA AMAZONSKÝCH PRALESŮ

Foto © Greenpeace

EDITORIAL

Milé čtenářky, milí čtenáři,
blíží se konec roku, jehož nečekané a náročné situace dopadly na celou společnost. Pevně věřím a doufám, že jste virovou krizi přečkali ve zdraví a že v pořádku jsou i vaši nejbližší. V minulých měsících ve vašem životě určitě vyvstaly nové povinnosti a také zmatky – o to více si ceníme, že jste vytrvali v podpoře Greenpeace! Velmi si vážíme vaší pomoci: bez vás bychom nemohli pokračovat v naší činnosti a plánech. I díky vám se v roce 2020 podařila uskutečnit řada pozitivních změn a v roce následujícím budeme pokračovat v našich snahách, které dopomohou ke zdravější krajině i společnosti. O některých z našich kampaní se můžete dočíst na následujících stránkách.

Naše kampaně za záchranu amazonských pralesů a za ochranu světových oceánů doprovází animovaná videa, která můžete zhlédnout na našich webových stránkách. Krátký animovaný film o želví rodině vytvořilo studio Aardman Animations, které se v minulosti proslavilo například seriálem pro děti o ovečce Shaun nebo sérií filmů Wallace a Gromit, za něž tvůrci získali několik Oskarů. Upozorňuji rovněž na text o současném prožívání vánočních svátků od Adama Borziče, terapeuta a oceňovaného básníka. Připravili jsme pro vás také několik doporučení týkajících se ekologického stravování, ale pročíst si můžete i tipy na výjimečná filmová díla.

Doufám, že vám toto číslo Greenpeace magazínu poskytne obohacující i zábavnou četbu. Závěrem bych vám rád popřál klidné prožití vánočních svátků a šťastný vstup do nového roku!

Lukáš Senft
vedoucí vydání

GREENPEACE MAGAZÍN
Vydává: Greenpeace Česká republika, Prvního pluku 12, Praha 8 – Karlín, 186 00, tel.: +420 224 320 448 nebo +420 224 319 667, e-mail: priznivci@greenpeace.org, www.greenpeace.cz
Vedoucí vydání: Lukáš Senft | Grafická úprava: Petr Slezák
Jazyková redakce: Igor Pejchal | Registrováno MK ČR E 20887, ISSN 1211 81 68 | Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha, čj. NP 2417/1993 ze dne 14.12.1993

KRÁTCE

VÝSLUHOVÝ PŘÍSPĚVEK SI ZASLOUŽÍ VŠICHNI KONČÍCÍ HORNÍCI A ENERGETICI

Vláda v listopadu po několika měsících odkladů a diskusí schválila speciální výsluhový příspěvek pro pracovníky a pracovnice z firmy Sokolovská uhelná, kteří přijdou kvůli útlumu těžby a spalování uhlí o práci. Podobný příspěvek vláda schválila už v roce 2016 pro zaměstnance povrchového velkolomu Československé armády, který ukončí těžbu v roce 2024, až narazí na platné těžební limity. V říjnu tohoto roku vláda obnovila příspěvek i pro zaměstnance společnosti OKD, která také plánuje konec těžby.

Foto © Ben Skála – Wikimedia Commons

Hnutí DUHA, Centrum pro dopravu a energetiku a Greenpeace vítají rozšíření příjemců příspěvku. Lidé v Sokolovské uhelné, která plánuje opustit uhlí rychleji, než původně předpokládala, si takovou záchrannou síť zaslouží. Zástupci ekologických organizací zároveň prosazují, aby na příspěvek měli nárok všichni horníci z uhelných dolů a zaměstnanci z energetiky.

OBSAH ČÍSLA

Editorial | Krátce **2**
5 otázek pro učitelku, která pozvala Greenpeace do své hodiny **3**
Jaguár vás ve videu vezme do spáleného pralesa **4–5**
10 tipů, jak jíst víc rostlinných potravin **6–8**
Kolik masa mám jíst? **9**
Filmové tipy: ochrana přírody i vzdušní piráti **10–11**
Vánoce a spolubytí **12–15**
11 tipů pro šetrné Vánoce **16–17**
Česká pobočka Greenpeace se připojuje ke kampani za ochranu oceánů **18**
Česko se v roce 2030 stane zemí s druhou nejšpinavější elektřinou v EU **19**
Ohrožené druhy **20**

5 OTÁZEK PRO UČITELKU, KTERÁ POZVALA GREENPEACE DO SVÉ HODINY

Foto © Chris Grodotzki / Greenpeace

RNDr. Zuzana Faltusová, Ph.D., je specialistka v oblasti biologie rostlin a třetím rokem učí předmět Základy přírodních věd na Střední odborné škole pro administrativu EU v Praze. Její třída byla jednou z těch, které navštívili lektoři Greenpeace se svým workshopem o udržitelnosti.

Co si představíte pod pojmem udržitelná společnost a jak jste se k tomu, co o tom víte, dostala?
Dle mého je to společnost, která při svém vývoji bere ohled na životní prostředí v tom smyslu, aby zůstalo zachováno v co nejméně změněné podobě pro další generace. Problematika udržitelnosti je aktuální téma. Jako biologa mne zajímá především environmentální část problematiky. V hodinách ZPV se částečně v kontextu věnujeme i sociální a ekonomické stránce věci.

Jaké myslíte, že mají o tomto problému povědomí obecně žáci středních škol v ČR a jak je to závislé na tom, co se o tom doslechnou v rodinách?
Určitě je to závislé na tom, zda se o této problematice hovoří v rodinách. Ale často je důležitý i názor vrstevníků, který hraje velkou roli u věkové skupiny středoškoláků, které vyučuji. Přednášky o „udržitelné společnosti" pak vedou ve třídě k diskusi o tomto tématu.

Proč jste do hodiny svým žákům pozvala lektory Greenpeace? Jak probíhá jejich „hodina" z vašeho pohledu?
O možnosti využít lektory Greenpeace pro projekty ve škole jsem se dozvěděla od studenta čtvrtého ročníku, který mne s nimi zkontaktoval. Hodiny ZPV, které nejsou profilovým předmětem, bych ráda dělala zajímavou formou a projektová hodina Greenpeace se mi jako taková jevila. Z mého pohledu je hodina s lektory pro studenty přínosná především z toho důvodu, že lektoři jsou studentům věkově blízcí a sami se ve svém životě řídí zásadami udržitelného životního stylu, takže hovoří z vlastní zkušenosti. Pro studenty jsou pak příkladem toho, že tímto způsobem lze žít.

Takže vidíte na žácích po absolvování kurzu nějakou změnu? Věnují se tomuto tématu v hodinách i potom dál?
Hodiny většinou vedou k další diskusi. Záleží ale na jednotlivých třídách a jejich studentech, do jaké míry je právě tato otázka udržitelnosti pro ně v životě zásadní. V návaznosti na hodinu studenti v prvním roce, kdy jsem tyto hodiny realizovala, sepsali seznam možných zlepšení v rámci školy, která by mohla k udržitelnosti přispět. Vedení školy se potom těmito návrhy studentů vážně zabývalo. Příkladem mohou být návrhy studentů na omezení používání plastů ve škole. Od letošního školního roku máme ve škole automaty na nápoje, kde je možno využít vlastní hrnek.

Jak vnímáte Greenpeace jako organizaci? Její kritici tvrdí, že vnáší do odborných problémů politické postoje. Považujete udržitelnou společnost za „politikum"?
Pravda je, že mediální obraz této organizace není moc pozitivní – často je organizace vnímána jako „ekoteroristická". Prostředky, které volí k prosazování svých požadavků, jsou někdy extrémní. Osobně organizaci nevnímám jako politickou. Hodiny mne mile překvapily tím, že jsou vedeny opravdu jen s cílem objasnit téma udržitelnosti, aniž by zazněla jakákoli propagace Greenpeace.

Luboš Pavlovič
mediální koordinátor Greenpeace

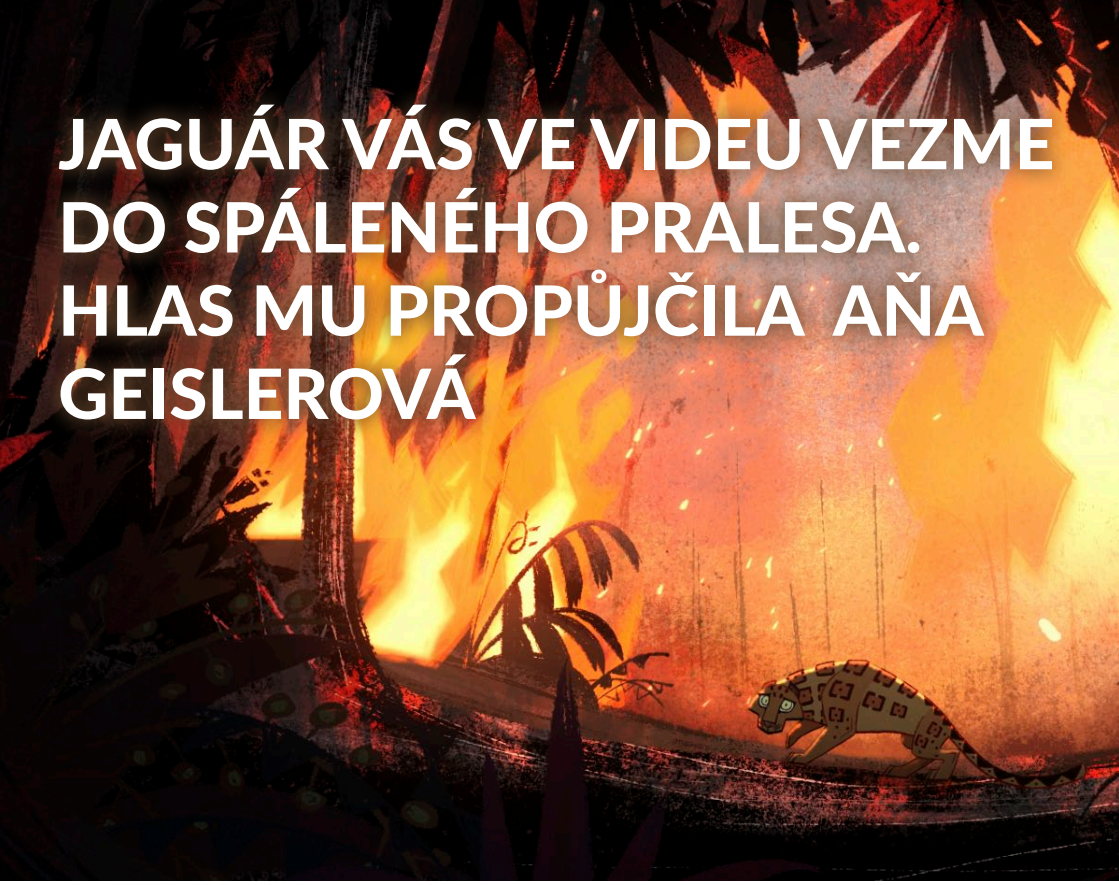

JAGUÁR VÁS VE VIDEU VEZME DO SPÁLENÉHO PRALESA. HLAS MU PROPŮJČILA AŇA GEISLEROVÁ

Je začátek září, začíná druhá vlna koronaviru a mně v e-mailu přistane urgentní zpráva z britské pobočky Greenpeace. Píše se v ní, že dle nejnovějších dat za letošní rok v Brazílii shořely pralesy, savany a lesy o rozloze trojnásobku rozlohy České republiky. A britská pobočka rozjíždí kampaň, ke které vytvořila animované video, pokračování loňského virálního hitu s orangutanem Rangtanem, který přišel o svůj domov v Indonésii kvůli palmovému oleji.

Vypravěčem je tentokrát jaguár, kterému lidé vypálili jeho rodný les v Jižní Americe, aby uvolnili cestu pro pěstování (mimo jiné) sóji pro miliardy hospodářských zvířat po celém světě. Věděli jste, že i ve střední Evropě na našich talířích končí maso ze zvířat, která jedla celý život sóju z vypálených plantáží v Amazonii? Naše planeta takovou obrovskou zátěž, kterou masný průmysl způsobuje, nedokáže dlouhodobě udržet. Jaguár nám proto ve videu radí, abychom maso omezili. Ztratíme-li světové lesy, které se nacházejí ve značné míře právě v Amazonii, ztratíme vzácnou divočinu a domov mnoha domorodých obyvatel.

Jedno je jisté: video prostě musíme mít v češtině a podělit se o něj s našimi příznivci. Netuším, jak to v době koronavirové zvládneme, ale určitě to stojí za to. Jaguár problém s požáry v amazonském pralese skvěle vysvětluje a zároveň nám ukazuje, jak se všichni můžeme podílet na jeho řešení. Loňské video s Rang-tanem namluvila Klára Issová,

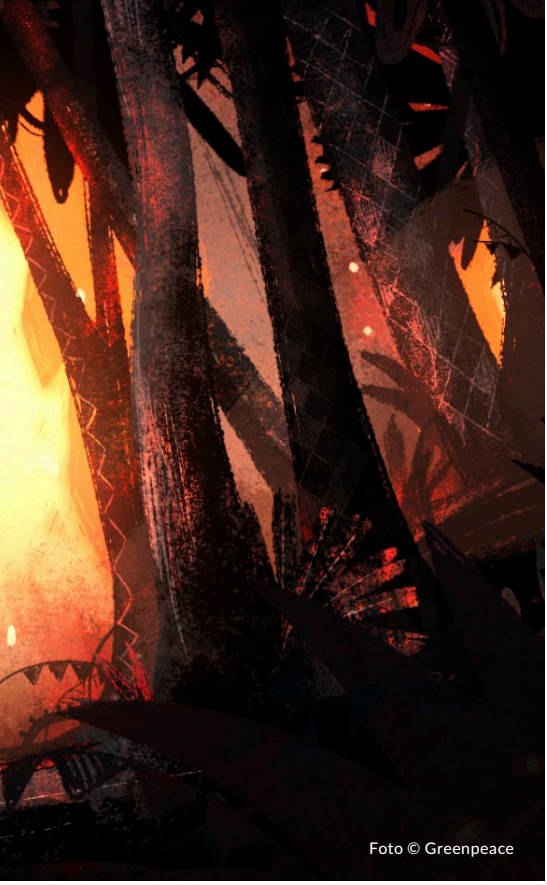

Foto © Greenpeace

a tak překotně přemýšlím, koho s dabingem oslovit letos. Pak si vzpomenu na Aňu Geislerovou, která před pár měsíci vyzvala na sociálních sítích své sledující, aby se k ní přidali a omezili konzumaci masa, neplýtvali vodou a přestali používat jednorázové plasty. Já mám jasno a v dalších dnech všude možně sháním kontakt na Aňu. Asi za týden spolu konečně mluvíme a vypadá to dobře – jde do toho!

Foto © Greenpeace

> *Proč podporuji Greenpeace? Koho jiného v dnešní době podporovat, Greenpeace nabízí platformu, ke které se já ráda připojím. Jejich výsledky mají dopady na život nás všech.*
>
> Aňa Geislerová

O pár dní později sedím v nahrávacím studiu a nervuji se, že určitě nepřijde. Bojím se, že je téma omezování konzumace masa pořád vnímáno jako příliš kontroverzní. Jenže Aňa se nelekne, dorazí, a ve studiu nakonec strávíme skoro tři hodiny. Porovnáváme své verze překladu, pijeme kafe a každou větu nahráváme několikrát, aby byl výsledek perfektní. Aňa vám také napsala e-mail o tom, proč je pro ni téma mizejících pralesů důležité. Věřím, že se líbil. S Aňou jsme se shodly na tom, že je důležité začít u sebe, i když se nám problém zdá obrovský a vzdálený. Ona sama už maso šest let nejí.

Upřímně, práce v neziskovce je někdy frustrující. Občas se stane, že prohrajeme. Každý den jsme v kontaktu s hroznou realitou změny klimatu a také s tím, že ji mnozí lidé odmítají brát vážně. O to víc je nabíjející spolupracovat s někým, kdo to se svým závazkem k planetě myslí vážně a rád pomůže zviditelnit tolik důležité téma. S výsledkem jsme v Greenpeace moc spokojení a doufáme, že se vám video bude líbit. Pustit si ho můžete na **act.gp/jaguari**.

- Letos shořely v Brazílii deštné pralesy na ploše téměř trojnásobku ČR. V tomto ohledu se jedná o nejhorší sezonu za uplynulou dekádu.
- Ničení pralesů má řadu negativních dopadů na místní domorodé obyvatele. Často jsou násilně napadáni těžaři dřeva či zemědělskými korporacemi, které ilegálně zabírají jejich půdu.
- V oblasti Pantanal je nyní v ohrožení 600 ze zhruba 2000 jaguárů, kteří zde žijí.
- V současné době je nadspotřeba masa tím nejčastějším důvodem odlesňování pralesů. Vystřídala tak ve vedení globální poptávku po palmovém oleji, která decimuje pralesy především v Indonésii.

Kristina Kubcová
kampaně Greenpeace

Foto © Patrick Cho / Greenpeace

10 TIPŮ, JAK JÍST VÍC ROSTLINNÝCH POTRAVIN

Jednou z nejúčinnějších možností, kterou kdokoliv z nás může teď hned přispět ke zmírnění změny klimatu, je jíst méně masa a mléčných výrobků. Pustit se do rostlinného stravování – ať už zkusíte veganské jídlo sem tam, nebo nastálo – je mnohem jednodušší, když máte dostatek informací. Přinášíme 10 tipů, jak zvýšit podíl rostlinných potravin.

V amazonských i dalších jihoamerických pralesech stále zuří požáry, které mají vážné dopady na domorodé obyvatelstvo i na celosvětové klima. Hlavním viníkem je velkovýroba masa. Velkozemědělci kácejí a vypalují pralesy, aby získali prostor pro dobytek a půdu k pěstování krmiva pro miliardy zvířat ve velkochovech – včetně těch, které se objevují na talíři i nám v Evropě.

Uvažujete o tom, že kvůli klimatu zařadíte do stravování vyšší podíl veganských nebo vegetariánských jídel? To je skvělá zpráva! Právě teď je ideální chvíle začít s převážně rostlinnou stravou. V obchodech i restauracích se nabízí čím dál širší veganský sortiment. Na internetu najdete řadu receptů, neustále se objevují nové produkty i dokumenty o příznivých zdravotních účincích nižší konzumace výrobků živočišného původu. Stále více lidí volí rostlinné stravování kvůli zdraví, životnímu prostředí, úsporám nebo z etických důvodů. Těchto 10 tipů vám pomůže, pokud to chcete také vyzkoušet.

1 ZPÁTKY K ZÁKLADŮM – VĚTŠINA JÍDLA JE ROSTLINNÉHO PŮVODU!

Některé velmi výživné – a často i velice levné – rostlinné potraviny už nejspíš znáte a zřejmě je i máte ve spíži. Luštěniny jako cizrna, fazole a čočka jsou plné bílkovin. Podobně jako všemožné ovoce a zelenina jsou často k dostání i mražené nebo konzervované. Dále tu máme obiloviny v podobě těstovin, rýže, kuskusu, nudlí a pečiva. A nezapomínejme na různé druhy ořechů a semen, burákové máslo nebo veganské potraviny jako tofu.

Chuť jídlu dodá koření, bylinky, oleje, bujony a další ochucovadla. Mnoho lahodných omáček a přísad, například pesto, je už k dostání i ve veganské verzi.

2 ORIENTUJTE SE V ŽIVINÁCH – A HLEDEJTE VEGANSKÉ ALTERNATIVY

Možná se bojíte, že vám budou chybět syté bílkoviny, chuťové zážitky jako umami nebo textura jídel, na kterou jste zvyklí u masa a mléčných výrobků? Nabízí se spousta řešení.

Víte, že seitan, který si můžete připravit i doma z pšeničné mouky – je na bílkoviny stejně bohatý jako maso? Nemusíte si ani zvykat na margarín – k dostání už jsou i kostky veganského másla, které si můžete namazat na pečivo nebo použít při pečení. Pokud jde o texturu, existuje hodně veganských sýrů, které se rozpouštějí hezky jako ty živočišné. Z tofu se dá připravit výborná náhrada míchaných vajíček a chlebovník (jackfruit) připomíná trhané pečené maso.

Pokud jde o živiny, jediným vitaminem, který se ve veganské stravě nachází málo, je vitamin B12, je tedy potřeba ho doplňovat pomocí tablet nebo potravin, do kterých je přidáván. Není na tom ale nic divného. Podobně ale už všichni konzumujeme například jod, který je pro naše zdraví tak důležitý, že se přidává do kuchyňské soli. Stejně tak bychom měli v zimě doplňovat vitamin D, který naše tělo získává díky působení slunečních paprsků.

3 NAJDĚTE SI OBLÍBENÉ ROSTLINNÉ „NEMLÉKO“

Pokud máte v oblibě latté nebo cappuccino, prozkoumejte, které rostlinné mléko vám v těchto nápojích zachutná nejvíc – jen musíte najít to, které vám vyhovuje. K oblíbeným patří ovesné mléko – oproti sójovému se v horké kávě nesrazí a spotřebuje se na něj méně vody než například na mandlové. Pokud si troufnete na domácí přípravu, můžete ušetřit peníze i obaly. Z kešu se dá vyrobit kromě náhrady mléka či smetany i krémový sýr – jde to i bez kravínů!

4 ZAPOJTE RODINU

Vaříte pro masožravou domácnost? Ukažte jim, jak lahodná můžou být bezmasá jídla. Vyzkoušejte spoustu výborných rostlinných náhrad za maso nebo sýry a vyhledávejte veganské verze klasických oblíbených receptů. Pokud chcete ušetřit a současně se vyhnout průmyslově zpracovaným potravinám, zkuste například v receptech vyměnit mleté maso za čočku. Jídlo pro rodinu tak pořídíte mnohem levněji a nepochybně i zdravěji.

5 PLÁNUJTE SI JÍDELNÍČEK, ZKOUŠEJTE SNADNÉ RECEPTY A PŘIPRAVUJTE OBLÍBENÁ JÍDLA DO ZÁSOBY

Když se vrátíte unavení a hladoví z práce, hodinu kreativně vymýšlet a připravovat jídlo je to poslední, na co máte náladu. Stačí si naplánovat několik jednoduchých rostlinných jídel, která vykouzlíte během chvilky. Přijdou vám vhod i v pernějším období. Můžete si také vařit do zásoby a jídlo dát zmrazit.

6 PŘIPRAVTE SI SVAČINKY

Nakupte si ořechy, sušené ovoce nebo cereální a proteinové tyčinky – online je můžete pořídit ve větším množství za výhodné ceny. Zabalit si svačinky pomůže, když jste na cestách, dojíždíte do práce nebo když bydlíte či pracujete v místě, kde chybí dostatek dobrých možností veganského občerstvení. Navíc uděláte radost lidem okolo sebe, když máte po ruce něco chutného k zakousnutí a rozdělíte se.

7 PROPOJUJTE SE S DALŠÍMI VEGANY

Pokud znáte nové a nadšené vyznavače či vyznavačky veganství, určitě víte, že rádi sdílejí rady. Konzultujte s příbuznými a známými, piště o vašich zkušenostech na sociální sítě. Můžete si i domluvit schůzku s někým, kdo se věnuje profesionálnímu výživovému poradenství, a nechat si doporučit konkrétní tipy a recepty.

8 DŮLEŽITÝ JE POKROK, NE DOKONALOST

Stanovte si realistické cíle a nebuďte sami na sebe moc přísní, pokud je nesplníte úplně perfektně. I když pro začátek zkusíte jen jeden rostlinný den týdně nebo jedno nové veganské jídlo, už tím snižujete zátěž pro životní prostředí i vlastní tělo. Radujte se z každého jídla bez živočišných výrobků – každá snaha se počítá!

Pokud přechod na veganství zkoušíte poprvé, můžete si jednou týdně dopřát volnější den, kdy si dáte i jídlo živočišného původu. Vyberte si kvalitní suroviny, nejlépe z místního zemědělství. Myslete na to, abyste přechodem k převážně rostlinné stravě podporovali i drobné zemědělství šetrné k životnímu prostředí.

9 ZAMĚŘTE SE NA VÝHODY

Pestré pokrmy dobře ochucené zeleniny, luštěnin a obilovin jsou výborné a výživné. O něco méně výživné a zdravé, ale také lákavé je veganské rychlé občerstvení, kterého je v nabídce čím dál víc. Když si dáte seitanový burger nebo sójový řízek, určitě se budete cítit líp než po jejich masových variantách. Také nezapomínejte na to, že šetříte spoustu peněz a děláte to i pro lepší pocit – postupně uvidíte, jak se tyto přínosy projevují.

10 LÁKÁNÍ MÍSTO POUČOVÁNÍ

Tohle pravidlo by mělo být samozřejmé: buďte k ostatním ohleduplní, když jim nadšeně vyprávíte o svém novém stravování. Poučování lidí, co by měli jíst, nikdy nefunguje. Skeptiky raději přesvědčte tím, že se podělíte o vynikající rostlinné jídlo nebo recept. Mějte na paměti i to, že jídlo je do velké míry osobní záležitost a každý má svůj názor. Nemusíte se ospravedlňovat, proč něco jíte nebo nejíte. Pokud se vás ale někdo zeptá, můžete té příležitosti využít a vysvětlit, proč jste se takto rozhodli a čím je to pro vás přínosné.

Pralesy v Amazonii i na dalších místech jsou káceny a vypalovány, aby se místo nich mohly zakládat chovy dobytka a plantáže sóji určené na krmivo. Tento brutální systém urychluje změnu klimatu, ubližuje domorodému obyvatelstvu, ničí naši přírodu a zvyšuje riziko budoucích pandemií. Spoluviníky jsou i některé řetězce supermarketů a rychlého občerstvení: Tesco, Burger King, McDonald's a KFC ve velkém používají maso z velkochovů, které jsou příčinou odlesňování. Pokud přijdeme o pralesy, prohráváme bitvu proti změně klimatu.

Helle Abelvik-Lawson
přeložila Petra Jelínková

KOLIK MASA MÁM JÍST?

Velkovýroba masa je hlavní celosvětovou příčinou odlesňování. Potřebujeme ukončit systém, který chrlí obrovské množství masa neudržitelným tempem – a také musíme konzumovat masa méně, celosvětově aspoň o polovinu. Spousta lidí už s tím začala. Pokud je tedy řešením nižší spotřeba, jaké množství masa je ještě přijatelné?

Lidé jedí příliš mnoho masa. Někteří samozřejmě spotřebují výrazně víc než jiní. Ale v souhrnu to činí mnohem víc, než naše planeta může zvládnout. Stačí se podívat na amazonské a další jihoamerické pralesy. Velkozemědělci vypalují lesní oblasti, aby získali prostor pro chov dobytka na maso a pro plantáže sóji, kterými se krmí zvířata ve velkochovech. Letos odlesňování Amazonie dosáhlo rekordní výše za celou dekádu.

Množství přírodních zdrojů, které k chovu zvířat spotřebujeme, se vymklo kontrole: asi 26 % veškeré půdy na Zemi slouží k pastvě dobytka nebo k pěstování krmiva. Všechna zvířata chovaná kvůli masu váží víc než celé lidstvo dohromady a desetkrát víc než všechna volně žijící zvířata.

Je nad slunce jasné, že živočišná výroba v tomto objemu je nadále neudržitelná. Ale kolik masa lze snést, aby to ještě bylo přijatelné? Jak by vypadala férová porce a co to znamená pro naše stravovací návyky?

JEDEN BURGER TÝDNĚ?

Stravování je individuální záležitost a všichni mají vlastní důvody k tomu, že jedí právě tak nebo onak – je to dáno například zdravotním stavem, kulturou nebo osobními hodnotami. Pokud ale chceme zabránit ekologickému kolapsu, musíme jako společnost omezit spotřebu masa.

Podle výzkumu zveřejněného v lékařském žurnálu The Lancet by v roce 2050 lidé neměli jíst více než 300 gramů masa týdně. To odpovídá třem plátkům kuřecích prsíček nebo pořádně velikému steaku. Zní to jako něco, na co se dá zvyknout? V našem jídelníčku bychom pak měli místo masa globálně navýšit příjem ovoce, zeleniny, ořechů a luštěnin asi o 50 %.

K tomu máme zatím vcelku daleko a náš apetit po mase zatím prudce roste. Kdyby spotřeba masa narůstala stejným tempem, do roku 2050 by se zvýšila o 76 %. Na světě ani neexistuje dost půdy na to, aby bylo možné takovou poptávku uspokojit bez zničení lesů a zhoršení klimatické změny.

Evropané jedí dvakrát víc masa oproti světovému průměru, proto bychom snížení spotřeby měli

Foto © Patrick Cho / Greenpeace

zvládnout ještě rychleji. Aby se povedlo před rokem 2050 snížit celosvětovou spotřebu masa na polovinu, Evropa musí tu svou snížit v následujících deseti letech o 70 %.

To se může zdát náročné, ale částečně je to dané i tím, že náš potravinářský systém těmto změnám příliš nepřeje, k čemuž se ještě vrátíme. Také se ale stává, že vaření bez masa se může zdát příliš těžké, dokud si na to nezvyknete. Naštěstí se flexitariánské, vegetariánské i veganské komunity rozšiřují a k dispozici je čím dál víc rostlinných receptů, se kterými můžete experimentovat.

POTŘEBUJEME MASOVOU PRODUKCI MASA?

Náš zemědělský a potravinářský systém je vychýlený z rovnováhy ve prospěch živočišné výroby. Spotřebováváme obrovské množství půdy na pěstování krmiva pro chovaná zvířata, i když bychom mohli jíst přímo rostlinnou potravu a zároveň tím dát přírodě prostor, aby se zregenerovala.

Firmy pokřivují ceny tím, že tlačí zemědělce k čím dál levnější výrobě masa. Dostáváme se tak do absurdních situací – kravské mléko je například naceněno levněji než ovesné, přestože představuje mnohem větší náklady svou zátěží pro planetu a životní prostředí. Cena masa u nás neodráží jeho skutečné náklady, které stojí lidi, zvířata i naši planetu.

Florence Stuart-Leach
přeložila Petra Jelínková

FILMOVÉ TIPY: OCHRANA PŘÍRODY I VZDUŠNÍ PIRÁTI

Koukáte o svátcích rádi na filmy a seriály? Pokud ano, pak pro vás máme tipy na filmy, které se tematicky vážou k ochraně životního prostředí. V roce 2020 ukázal všem pochybovačům sílu tohoto tématu bilancující dokument známého britského environmentálního odborníka Davida Attenborougha, Život na naší planetě. Ten se stal jedním z nejsledovanějších dokumentů na českém Netflixu a určitě inspiroval ke sledování dalších dokumentů s touto tematikou.

KRÁSA PLANETY, ŠOKUJÍCÍ EXPERIMENT

Krásu planety z nečekaného úhlu zachycuje na Netflixu například seriál **Země za noci**. Noční život zvířat je tu zachycen řadou tvůrců, špičkovou technologií, ale informačně dost povrchním způsobem. Úplně jednoduše řečeno, pokud se o přírodu trochu zajímáte, nic nového se tu asi nedozvíte a občas vám u sdělovaného bude zoufale chybět kontext. Přesto se tu vidí leccos, co není běžné, což milovníci atraktivních záběrů určitě ocení.

Na stejném kanálu naopak za srdce chytí jihoafrický snímek na pomezí několika žánrů, **Moje učitelka chobotnice** (Pippa Ehrlich a James Reed, 2020), který úchvatným způsobem představuje krásy podmořského života. Osobní dokumentární zpověď s formálními rámci pohádky ukazuje přátelství mezi člověkem a chobotnicí a na základě střípků nových zážitků si klade otázku, zda jsme ještě schopni být součástí přírody a dívat se na ni nejen zvenku, ale také „zevnitř". Jihoafrický režisér Craig Foster natočil svou zpověď o tom, co přineslo jeho umělecké vyhoření, s kameramanem Rogerem Horrocksem, který je podepsán i pod zmíněným Životem na naší planetě a dalšími filmy Davida Attenborougha.

Naopak skandální rámování s překvapivě pozitivním vyústěním nabízí velmi osobní zpověď vegana

a britského environmentálního novináře George Monbiota. V dokumentu britské stanice Channel 4 **Apocalypse Cow: How Meat Killed the Planet** (Peter Gauvain, 2020), se totiž rozhodne sníst maso a vysvětlit, proč je současný systém „výroby" masa pro planetu neudržitelný. Nabídne ale také cestu, kudy by se lidské stravování mělo vydat poté, co neetické velkovýrobny masa zavřou. Protože chovat se takhle ke zvířatům určitě dlouho nebudeme.

A kdyby vás snad některý z dokumentů přivedl k úvaze, že byste se chtěli stát environmentálním aktivistou, najděte si na serveru DaFilms sice rok staré, ale pořád aktuální dokumenty Vladimíra Turnera **Za uhelnou oponou** a **Až budu velká, chci být naživu**. Ty vám představí lidi i názory české environmentální aktivistické scény a položí si otázku – jsou aktivisté nepřátelé státu, nebo naopak jeho nejvěrnější opraváři?

VÝBUCHY, SOUDNÍ SÍNĚ I LÉTAJÍCÍ ZÁMEK

20. dubna uplynulo deset let od havárie těžební plošiny společnosti British Petroleum s názvem Deepwater Horizon. Ta nejdřív v Mexickém zálivu explodovala, o dva dny později se potopila a způsobila největší ropnou skvrnu na mořském povrchu v dějinách. Výročí si můžete připomenout překvapivě dobře fungujícím katastrofickým thrillerem **Deepwater Horizon: Moře v plamenech** (Petr Berg, 2016), který sice podrobně nesepisuje škody, které tato katastrofa zanechala (jen náklady na vyčištění stály podle BP až 6 miliard dolarů), ale sympaticky bez okolků ukazuje, že viníkem byla snaha o maximalizaci zisků společnosti, která plošinu provozovala. Bez ohledu na okolí a koneckonců i obyčejnou soudnost. Kromě toho film nabízí sérii řemeslně nejlépe provedených výbuchů, jaké stříbrné plátno v posledních letech zažilo.

Naopak na efekty střídmé, ale o to působivější a v některých ohledech i děsivější je právnické drama **Dark Waters** (Todd Haynes, 2019), které se do českých kin nedostalo, na internetu by vám ovšem nemělo ujít. Vypráví příběh kariérního právníka, který se shodou okolností dostane do střetu s bohatou korporátní společností, která vědomě způsobuje úniky smrtelně nebezpečných chemikálií do lokací obývaných lidmi. Herecký koncert několika tváří je rekonstrukcí života Roberta Billota, dřívějšího zaměstnance právnické firmy zastupující chemické koncerny. Ten se díky jednomu úniku škodlivin do jeho rodného okolí ale rozhodne postavit na druhou stranu. V průběhu let se stane důrazným protivníkem největších chemických koncernů, jako je třeba DuPont, a pro své klienty, poškozené jejich činností, vysoudil desítky milionů dolarů.

S podobnou aspirací a živou předlohou šel letos na svou premiéru na festivalu Berlinale také snímek **Minamata** (Andrew Levitas, 2020). Herecký comeback v něm prožívá Johnny Depp, který tentokrát nehraje svého typického rozmařilého bonvivána, ale stárnoucího amerického fotografa Eugena Smithe. Ten poslední tvůrčí fázi strávil v japonském městě Minamata, kde fotil především hrozivé zdravotní následky průmyslového znečištění rtutí. Zasažení populace se nejhůře projevilo u dětí, které se pak rodily s fyzickým i mentálním postižením. Společnost Chisso Corporation tak jejím vypouštěním do moře ovlivnila několik generací, i když díky Smithovým fotografiím nakonec zaplatila odškodné a podnikla kroky k zabránění znečišťování přírody. A proti výjimkám na vypouštění rtuti bojujeme v Greenpeace každý rok i u uhelných elektráren, jako jsou Počerady nebo Chvaletice. Úředníci je totiž rádi uhlobaronovi Pavlu Tykačovi povolují a následky pak platíme všichni.

Foto © Vertigo Releasing

Ale možná se nechcete rozčilovat. A chcete na svátky prostě krásný zážitek, třeba ve formě animovaného filmu, na který se může podívat celá rodina. Pak byste určitě měli vědět, že jednou z největších událostí roku 2020 bylo, když se na Netflixu objevily filmy od legendárního japonského studia Ghibli, založeného a vedeného legendárními režiséry japonských anime Hayao Miyazakim a Isao Takahatou. Nejde o snímky explicitně aktivistické, ale o dobrodružné fantasy, která – pro Evropana – neotřele přemýšlejí nad vztahy mezi člověkem a přírodou. A který z více než dvaceti snímků studia Ghibli doporučit? Protože oscarové snímky Cesta do fantazie a Princezna Mononoke už asi znáte, pusťte si starší snímek **Laputa: Nebeský zámek** (Hayayo Miyazaki, 1986). V košaté legendě je dost místa pro statečnost, vzdušné piráty i ochranu posvátné přírody.

Luboš Pavlovič
mediální koordinátor Greenpeace

Vánoce a spolubytí

OD UŘVANÉ SLAVNOSTI K RADIKÁLNÍMU
KOSMICKÉMU SVÁTKU

„Každý pátek je černý pátek, každé Vánoce jsou ještě uřvanější slavností bezduchého plýtvání, než byly ty předchozí. Mezi saunami s opravdovým sněhem, přenosnými chladničkami na melouny, chytrými telefony pro psy a jinými nesmysly, jimiž nás nutí zaplnit naše životy, vítězí v mém žebříčku #ExtrémníCivilizace palačinkový robot: 3D tiskárna, která vám k snídani vyrobí z těsta Monu Lisu, Tádž Mahal či zadek vašeho psa. V praxi vám bude v kuchyni týden překážet, dokud se nerozhodnete, že na něj nemáte místo. Kvůli takovým šmejdům ničíme jedinou živou planetu a s ní i vyhlídky na vlastní přežití. Všechno musí pryč," shrnul George Monbiot výsměšně absurditu plýtvání, které o vánočních svátcích obvykle kulminuje.

Pro mnohé lidi jsou Vánoce časem na pokraji nervového zhroucení, klamnou blyštivostí, pod níž se ukrývají jen enormní stres, hlubinná úzkost a bezuzdný kšeft. Pro milovníky Vánoc, mezi něž se počítám, kteří si tento hlučný a protiekologický aspekt dnešních Vánoc uvědomují, je to složitá situace. Své spirituálněji a magičtěji pojaté svátky si každý rok musíme pracně vydobývat, což je někdy svého druhu kouzlo. Ale kdo ví? Možná, že pandemie slavení pozmění, a třeba se letos vyjeví i léčivá krása kolektivního svátku, který ve své autentické spiritualitě nese kosmický i radikálně humanistický rozměr. Ostatně mnohé si budeme muset odepřít, nebo alespoň redukovat. Ne každý bude mít chuť a sílu se stejnou intenzitou nakupovat virtuálně, a mnozí na to díky ekonomické krizi ani nebudou mít dostatek prostředků. I s vánočními trhy, tou kouzelnější částí našeho konzumu, se v tomto roce zřejmě neshledáme, a tak nám zůstane pouliční světlená výzdoba, která by v této temné době mohla konečně získat smysl.

Možná budeme muset být tentokrát o Vánocích soustředěnější. I dříve často až nebezpečně sentimentalizovaný rodinný aspekt Vánoc možná získá v období pandemie jiný charakter. Možná to budou mnohem nesnadnější a nesamozřejmější svátky, z druhé strany snad získají i kapku niternější dimenzi.

Pro mě coby svobodného post-křesťana, který žije svoji spiritualitu v souzvuku s ekologickým i sociálním vědomím, jsou Vánoce ve svých kořenech zdrojem inspirace i občerstvením v úmorné každodennosti reálného kapitalismu, která je nám dána žít. Letos ovšem dost nevšedním způsobem. Co se vlastně skrývá ve vánočním příběhu? A lze slavit Vánoce tak, aby měly opět smysl? A pokud ano, tak jak? To jsou pro mě obzvlášť palčivé otázky, už jen proto, že se na volnější dny na sklonku tohoto nesmírně těžkého roku neskutečně těším. Křesťanský aspekt Vánoc (nikoli ovšem v konzervativně sentimentálním balení) je radikální vizí i poezií. Narození Ježíše Krista v Betlémě, onoho vášnivého rabiho, je příběhem, v němž se setkává sociální a politická realita s kosmologií a zázračností života. To může být inspirativní nejen pro křesťany, ale i nekřesťany. Podle amerického radikálně zeleného teologa Matthewa Foxe je potřeba Vánoce desentimentalizovat. Jen tak je zachráníme z babylonského zajetí, do něhož se v pozdním kapitalismu dostaly. Předně je třeba si podle něj všimnout, že je to příběh netriumfalistický, a to jaksi z podstaty: „To znamená, že není o vítězství žádného impéria, boha, kmene, ani firmy. Nejsou to dějiny dobyvatel. Právě naopak, jsou to dějiny či přinejmenším příběhy ne-dobyvatelů, oněch neúspěšných, těch, kteří nebudují žádné impérium. Je to příběh o páru bez domova či příbytku, kde by mohlo dítě přijít na svět. Tento příběh není až tak vzdálen od současné chudoby a vyloučení a imigračních pohybů, jež probíhají na jižních hranicích Evropy a USA." Podle Foxe je to tedy předně příběh o solidaritě a přežití.

Centrálním archetypem Vánoc je božské dítě zrozené o půlnoci na útěku. Pokud nečteme tento příběh i politickýma očima, budeme jej trivializovat. Toto dítě je v ohrožení a přichází na svět v chudobě. Dítě v archetypálním smyslu symbolizuje nový život, budoucnost i nevinnost rodící se skutečnosti. Pokud chceme toto božské dítě života uctít, musíme podle progresivního mystika stvoření Foxe k Vánocům přistoupit jako k inspiraci k politickému jednání: „Postavit se za ještě

> *Nepotřebujeme se vracet do normality před pandemií, ale otevřít svoji imaginaci jinému příběhu – příběhu spolubytí na Zemi…*

nenarozené děti, které zdědí vážně poškozenou planetu, klimatickou krizi, stále kyselejší oceány, vymírání milionů druhů hmyzu, včel, zvířat, rostlin, stromů, lesů a ptáků – to není oslava dětí. To nejsou Vánoce. Rozhodnout se s tím něco udělat? To jsou Vánoce.“ Právě o Vánocích si můžeme uvědomit hlubší aspekt našich aktivistických snah a politických zápasů. Vrátit se k jejich smyslu.

Božské dítě nepředstavuje jen jedno konkrétní dítě, které se narodilo na útěku v jeden konkrétní čas a na jednom konkrétním místě v dnešní Palestině, ale všechny děti na útěku ve všech dobách. Reprezentuje i každého živého tvora v jeho prvotní posvátnosti. To je význam učení o kosmickém Kristu. Středověcí mystikové věřili, že narození božského dítěte v nás a mezi námi je v jistém smyslu důležitější než narození historického Ježíše. Chceme-li toto dětství v jeho mystickém smyslu uctít, nemůžeme připustit devastaci života na této planetě, která probíhá, ani obludnou sociální nerovnost, patriarchát, či strukturální rasismus. Ve vánočním příběhu se mocní a bohatí pokoušejí narození božského dítěte zamezit. V našem současném vánočním příběhu jsou do velké míry zodpovědní za skutečnost, že dnešní děti – pokud nedojde k radikální změně – nečeká žádná skutečná budoucnost.

Příběh Vánoc má ovšem vedle politického rozměru i svůj kosmický rozměr. Když se dávní křesťané rozhodli slavit svátek Ježíšova narození pár dní po zimním slunovratu, nebyli vedeni pouze utilitaristickým přeznačením pohanské slavnosti světla. Už evangelijní příběh je plný kosmicity. Objevují se v něm pastýři a zvířata, andělé a mágové z Východu, září v něm kometa i hvězdná noc. Ztotožnění božského dítěte se světlem, které se rodí uprostřed zimní noci, je symbolem par excellence. Právě z této kosmické poezie vyvěrá všechno to, co je ještě stále, i přes tržní orgie, na Vánocích půvabné, byť mnohdy už jen v záblescích. Všechna ta světla, všechny ty barvy a vůně, věnce a stromky, ozdoby, pokrmy a pohádky… Celý ten civilní ritualismus, který Vánoce charakterizuje, v sobě může, pokud jej vpustíme do vědomí, nést autentickou magii naděje. Je dobře, že alespoň jednou do roka se i současný člověk může vrátit do ovzduší dětství. Pro naše dospělé a vyčerpané duše to může být, pokud zaměříme pozornost

> *Dokonce i vzájemné obdarovávání – možná nejkrásnější symbol vánoční oslavy božského dítěte v nás – jsme si jako společnost nechali odcizit…*

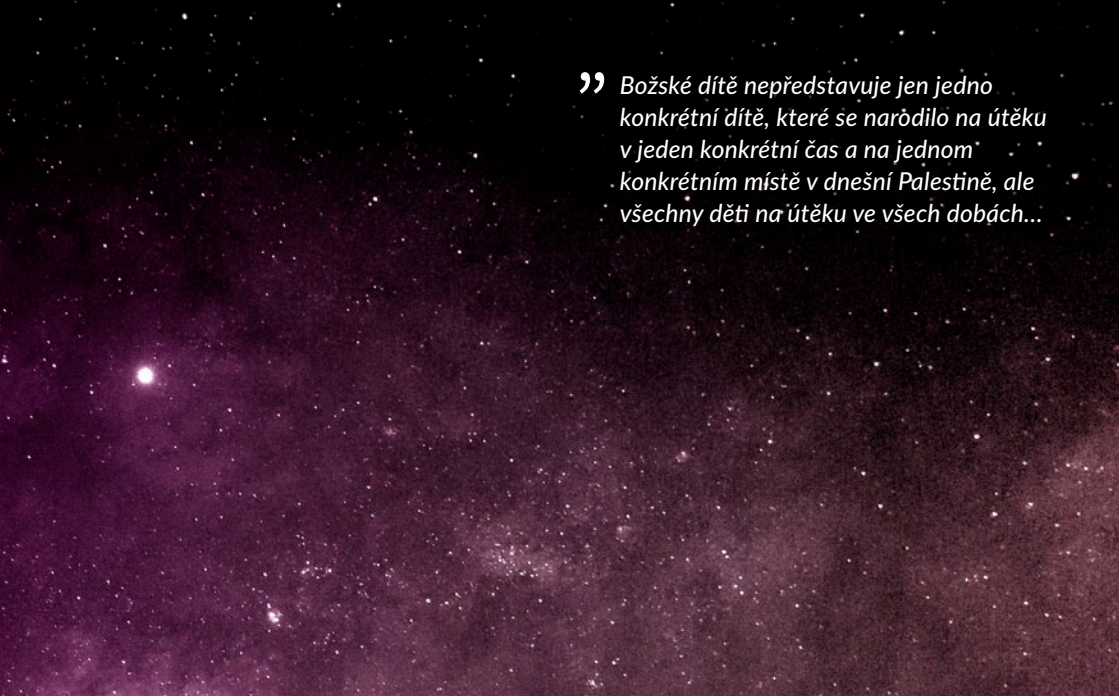

> *Božské dítě nepředstavuje jen jedno konkrétní dítě, které se narodilo na útěku v jeden konkrétní čas a na jednom konkrétním místě v dnešní Palestině, ale všechny děti na útěku ve všech dobách…*

na autentického ducha Vánoc, blahodárné. Ovšem takový pohyb vyžaduje jiný druh úsilí, nežli je nám kšeftaři světa vnucován.

Dokonce i vzájemné obdarovávání – možná nejkrásnější symbol vánoční oslavy božského dítěte v nás – jsme si jako společnost nechali odcizit. Co tedy Vánoce potřebují, aby přestaly být, řečeno s Monbiotem, „uřvanou slavností bezduchého plýtvání", ale staly se oduševnělou oslavou počátků života, vzájemné lidskosti a kosmické provázanosti?

Takové Vánoce potřebují vědomí jejich smyslu, který nemusí být chápán tradičně nábožensky, ale potřebuje být prožit v hloubce a přesahu. (Nikdy jsem nechápal vánoční svátky pouze jako konfesně křesťanské, spíše mám za to, že odhalují blízkost jistého typu křesťanství se vším, co je autenticky lidské.) Potřebují pozornost k tomu, co je skutečně v životě podstatné. K lidské blízkosti, vzájemnosti a solidaritě. K vědomí nesamozřejmosti každého nového dne na této planetě. K provázanosti veškerého života na Zemi. Ke kosmické dimenzi existence. A potřebují, aby konkrétní rituální projevy svátku se opět podřídily jeho vlastnímu smyslu. Od kořistnického materialismu je třeba dospět k magickému materialismu Vánoc.

Nechci se vánočních svátků vzdát, už jen pro jejich kolektivní rozměr. Alespoň jednou do roka naše atomizovaná a individualizovaná kultura sdílí něco společného. Bez společných rituálů společnost chřadne. Sdílení každého svátku může symbolizovat sdílení jako takové. Svátek vyjevuje naše spolubytí ve světě.

Celý tento rok se odehrává ve znamení paradoxu izolace a spojení. Snad nikdy v životě jsem si neuvědomoval tak naléhavě, jak moc k životu potřebuji druhé. Myslím, že i to je sdílená zkušenost. Pandemie odhalila, že se navzájem potřebujeme. Odhalila také význam péče v našich životech. Péče a vzájemnosti. V kontextu klimatické krize pak tato vzájemnost a péče musí zahrnovat veškeré ekosystémy a všechny živé tvory. Náš ekonomický systém, zbudovaný na vypjatém egocentrismu, je s touto základní životní potřebou v neuvěřitelném napětí. Ne, nepotřebujeme se vracet do normality před pandemií, ale otevřít svoji imaginaci jinému příběhu – příběhu spolubytí na Zemi.

Věčná svěžest původního vánočního mýtu souzní s radikální potřebou tohoto nového příběhu světa – příběhu spolubytí. Vyvzdorujeme-li si nazpátek Vánoce, bude to jeden z malých, ale podstatných kroků na cestě tohoto příběhu.

Adam Borzič
básník a terapeut

11 TIPŮ PRO

šetrné Vánoce

Je tady vánoční nákupní horečka, období kupování dárků i různých drobností a vánočních příprav. Úklid, pečení cukroví, zdobení stromečku, štědrovečerní večeře a rozbalování dárků můžou být jen další zátěží pro přírodu. Co s tím? Mrkněte se na naše tipy a udělejte si zelenější Vánoce!

VÁNOČNÍ STROMEČEK

I když umělý stromek vydrží i desítky let, ekologičtější alternativou zůstává ten živý. Umělé stromečky jsou většinou z PVC, při jehož výrobě vzniká mnoho nebezpečných látek. Tyto napodobeniny stromků jsou často dovážené zdaleka. Proto nejlepší variantou je pořídit si český stromeček zasazený v květináči.

KOSMETIKA BEZ ZBYTEČNÝCH OBALŮ

Mnoho věcí se dá koupit bez zbytečných obalů. Dobrým příkladem je například tuhý šampon nebo klasická kostka mýdla, místo které kupujeme gely v plastu. Jak šampon, tak mýdlo vydrží déle a nemusíte řešit problém co s plastovým obalem.

NADĚLTE SI ČISTOU ENERGII

Pokud chcete rozvoj obnovitelných zdrojů v ČR podpořit, vyberte si dodavatele elektřiny, který nabízí tarify se 100% čistou energií, a rozsviťte vánoční světýlka šetrnou energií.

NAKUPUJTE ČESKÉ POTRAVINY

Ušetříte energii potřebnou na přepravu a dáte šanci místním výrobcům. Nakupujte potraviny přímo od farmáře nebo prostřednictvím komunitou podporovaného zemědělství (KPZ) a podpořte tak místní zemědělce, rozvoj venkova a udržitelné hospodaření.

VÁNOČNÍ KAPR

Pokud jíte maso a štědrovečerní večeři si bez ryby nedovedete představit, nekupujte druhy, které se kvůli nadměrnému lovu dostaly na pokraj vyhubení. Vánoční klasikou je kapr. V Česku seženete „omega-3 kapra“, který je vyprodukován udržitelnějším způsobem, a navíc obsahuje zdravé omega-3 nenasycené mastné kyseliny.

VOŇAVÉ VÁNOCE

Vůně svíček a vonných tyčinek či vánočních františků je symbolem vánoční atmosféry. Věděli jste, že se „voňavý“ dým uvolňuje během spalovacího procesu, který je prakticky vždy doprovázen uvolňováním zdraví škodlivých látek? Lepší variantou jsou sušené květy aromatických bylin, například levandule nebo elektrické aromalampy.

MÉNĚ ŽIVOČIŠNÝCH PRODUKTŮ

Klimatické změny, kterým čelíme, jsou nepochybně veliká výzva. Snižovat svoji ekologickou stopu ale můžeme jednoduše každý den, když omezíme ve svém jídelníčku masné (zejména hovězí) a mléčné výrobky. Je to snadná cesta, kterou může pomoci každý z nás.

TRADIČNÍ NETRADIČNÍ DÁREK

Praktický i ekologický – takový je látkový kapesník. Vydrží mnoho let, nemusíte ho po každém použití vyhodit jako ten papírový, a hlavně – pokud ho omylem vyperete, nezešílíte z toho.

VODA BEZ MIKROPLASTŮ

Při praní jedné fleecové bundy uniká až milion drobných plastových vláken, která mohou skončit v životním prostředí. Nekupujte zbytečné oblečení. Kupujte co nejméně syntetického oblečení. Pořiďte si prací pytlík, který zachytává mikrovlákna.

BUĎTE VÁNOČNÍ REBEL

Nestresujte se s instalací tisíců světýlek na svůj dům, zdobením vánočního stromečku nebo shánění desítek zbytečných dárků. Uvidíte, že si Vánoce užijete i tak. Méně je někdy více.

PODPOŘTE SVOU OBLÍBENOU ORGANIZACI

Stovky neziskovek se snaží dělat náš svět lepším místem pro život. Chrání přírodu, svobodu a demokracii, pomáhají slabším a potřebným, chrání to, co nemá jinde zastání. Podpořte je.

Hana Bulánková
koordinátorka dobrovolníků a dobrovolnic

Foto © Greenpeace

ČESKÁ POBOČKA GREENPEACE SE PŘIPOJUJE KE KAMPANI ZA OCHRANU OCEÁNŮ

Česká pobočka Greenpeace se v listopadu připojila ke globální kampani za vytvoření sítě mořských rezervací na volných mořích. Po patnácti letech od momentu, kdy organizace Greenpeace koncept sítě mořských rezervací poprvé představila, vyvrcholí kampaň příští rok na půdě OSN. Tam se rozhodne o tzv. Globální oceánské úmluvě. Greenpeace požaduje, aby úmluva ochránila 30 % světových oceánů do roku 2030.

Rozlohou jde o největší projekt ochrany přírody v historii lidstva. Globální kampaň za ochranu oceánů již podpořilo přes 3,5 milionu lidí. A to i díky krátkému animovanému videu „Želví cesta", které mělo na konci listopadu českou premiéru a které pro Greenpeace připravilo studio Aardman Animations stojící například za populárním seriálem pro děti Ovečka Shaun či za filmy s Wallacem a Gromitem.

V současnosti podléhá nějakému stupni ochrany pouhé procento rozlohy volných moří, tedy vod za hranicemi jurisdikcí pobřežních států. Skrývají se v nich nejen cenné ekosystémy jako podmořské louky a hory a korálové útesy, ale jsou i domovem a migrační trasou žraloků, velryb, tuňáků a dalších živočichů. Zároveň přispívají i ke klíčové roli oceánů v ochraně a regulaci klimatu. Oceány absorbují až 30 % námi vypouštěného oxidu uhličitého a absorbují 90 % přebytečného tepla. Poskytují potravu a obživu více než třem miliardám lidí a produkují polovinu kyslíku na naší planetě.

Světové oceány jsou v krizi. Přes 90 % velkých dravých ryb, jako jsou plachetníci či merlíni, je vyloveno. Šest ze sedmi druhů mořských želv má problémy – dva druhy jsou ohroženy kriticky, jeden je ohrožen a tři jsou klasifikované jako zranitelné. Proto organizace Greenpeace spojila síly se světoznámými umělci a vytvořila film Želví cesta, v němž se rodina želv snaží dostat domů a po cestě je čeká řada nástrah.

Koncept sítě mořských rezervací představilo Greenpeace v publikaci Roadmap to Recovery (Cesta k obnově) v roce 2005. Průlomová studie ukázala, jak je možné za použití sofistikovaně vytvořených ekologických kritérií a nejnovějších vědeckých dat vytvořit síť mořských rezervací. Koncept na ochranu oceánů získal podporu řady ekologů, mořských biologů i některých světových států a dostal se až na půdu OSN. Koncem ledna 2015 se vlády z celého světa dohodly na vytvoření právně závazné dohody na ochranu mořského života v oblastech za hranicemi národních teritoriálních vod. Příští rok bude čtvrté, rozhodující jednání na půdě OSN, kde se o podobě návrhu rozhodne.

Podpora ochrany 30 % plochy volných moří do roku 2030 je zakotvena i v Zelené dohodě pro Evropu (Green Deal for EU), respektive ve Strategii pro biodiverzitu, která je její součástí. Je proto důležité, aby Česko Zelenou dohodu a její součásti podpořilo, a pomohlo tak chránit světové oceány. Dalším důležitým krokem, kterým může Česko zlepšit stav oceánů, je urychlené snížení našich emisí CO_2 a útlum spalování uhlí. I české uhelné elektrárny totiž oceány ohřívají a okyselují. Proto i případné rozhodnutí Uhelné komise o ambiciózním odstupu od uhlí či podpora evropských klimatických cílů v souladu s cíli Pařížské dohody mohou být považovány za české aktivity vedoucí k ochraně světových oceánů.

> *„Volná moře patří nám všem, a my všichni se proto musíme zasadit o jejich ochranu. Stejně jako chráníme nejcennější přírodu na souši třeba v národních parcích, musíme chránit i volná moře. A i Česká republika může ve snaze chránit oceány aktivně pomoci.*

Jan Freidinger
koordinátor kampaní Greenpeace

Foto © Greenpeace

HORNÍCI NA HOME OFFICE

Organizace Greenpeace v listopadu zveřejnila komediální video Horníci na home office, které pro ni režíroval Vladimír Skórka známý svými internetovými seriály Lajna a sKORO NA mizině. Účelem videa je upozornit na problematickou situaci v uhelném průmyslu, kde již nyní ztrácejí horníci práci, zatímco plán na pomoc a transformaci uhelných regionů stále chybí. Uhelný průmysl není v současné době stabilní, ovšem Uhelná komise počítá, že se uhlí začne utlumovat až po roce 2029.

> *Je naivní si myslet, že v tak problematickém odvětví, jako je těžba a spalování uhlí, nyní stačí sedět s rukama v klíně a čekat. Potřebujeme mít plán na útlum uhelného průmyslu, než začne sám od sebe kolabovat. A je potřeba začít co nejrychleji se spravedlivou proměnou našich uhelných regionů a schválit konkrétní pomoc a programy pro lidi pracující v uhelném sektoru.*
>
> **Jiří Jeřábek**, Greenpeace

Filmové natáčení probíhalo za přísných hygienických podmínek na různých místech Ostravy, mimo jiné také v hornickém muzeu Landek. Hlavních rolí havířů, kterým jejich firma zavřela důl a poslala je na home office, se ujali Josef Kaluža a Robin Ferro spjatí s ostravskou divadelní scénou a herec na volné noze Karel Zima. Manželku jednoho z horníků, která

> *Horníci jsou pro mě opravdoví hrdinové a k jejich práci mám velký respekt. Což se, myslím, projevilo i na výsledku, třebaže se jedná o bláznivou komedii.*
>
> **Režisér Vladimír Skórka**, který sám pochází z hornické rodiny

není nově vzniklou situací nadšená, hraje Pavla Dostálová. Autenticitu hornického prostředí navozují mimo jiné i vulgární výrazy. Tvůrci proto varují, že by video nemělo být pouštěno dětem.

Kampaní Horníci na home office chce organizace Greenpeace upozornit, že Česká republika potřebuje jasný plán na rychlý útlum uhlí a na pomoc uhelným regionům, protože nejen lidé na Karvinsku, ale i na Sokolovsku již dnes postupně přicházejí o svá pracovní místa. Greenpeace jako jedno z opatření, na němž se shoduje i s hornickými odbory, požaduje výsluhové příspěvky pro všechny zaměstnance a zaměstnankyně uhelného průmyslu, kteří kvůli útlumu uhlí přijdou o práci. Zavedení výsluh pro horníky ze Sokolovské uhelné je ovšem podle Greenpeace jen první krok, co nejrychleji by se měla zavádět i dlouhodobá a systémová opatření na spravedlivou transformaci uhelných regionů.

Lukáš Hrábek
tiskový mluvčí Greenpeace

Foto © Daniel Beltra / Greenpeace

OHROŽENÉ DRUHY

Ara kaninda (Ara glaucogularis) je papoušek, který žije pouze na konkrétním území Bolívie – jedná se tedy o tzv. endemický druh. Přemisťuje se samozřejmě především létáním, nicméně dokáže velice dobře šplhat po stromech a příležitostně chodí po zemi. Tito papoušci tvoří páry, které žijí v menších skupinách. V současné době bývá zařazován mezi kriticky ohrožené druhy. Jeho přežití ohrožují především ilegální chovy a lov.